

Politik Bilim

Japonya'daki Nükleer Felâketin Görünmeyen Yüzü...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Japonya'daki nükleer felâketin görünmeyen yüzünün düşündüklerini bir an önce sizlerle paylaşmak istedim. Onun için "Gelişmemişlikten Kim Sorumlu? (4)" gelecek haftaya kaldı.

Japonya'daki nükleer felâketin görünmeyen yüzüne, bu yazının kaleme alındığı 21 Mart ve öncesinde, izleyebildiğim kadarıyla, sâdece Milliyet'te (14 ve 21 Mart'ta) değinildi. 14 Mart'ta "**40 yıllık santralin lisansı uzatılmış**" başlığı altında verilen haber şuydu: "*Japonya'yı nükleer felâketin eşiğine getiren Fukuşima Daiçi nükleer tesislerindeki 1 numaralı reaktörün, esasında şubat ayında kullanımdan çıkarılacağı, ancak Tokyo Elektrik Şirketi'nin başvurusu üzerine lisansın 10 yıl uzatıldığı ortaya çıktı. 40 yıl önce inşa edilen reaktör, ülkenin en eski üçüncü reaktörü olma özelliğini de taşıyor.*" Gelin bu kısa haberin ardındaki gerçek nedir, biraz araştıralım:

Fukuşima Daiçi ('daiçi' Japoncada '1' numaralı demekmiş; bir de 'Fukuşima II' varmış) Nükleer Enerji Tesisi'ndeki '1' numaralı reaktör 1967'de inşa edilmiş; 26 Mart 1971'de ticarî üretime başlamış. 2011 başında durdurulması plânlanmış ama 2011 Şubat'ında Japonya'nın konuyla ilgili düzenleme kurulu, reaktörün on yıl daha çalıştırılmasına izin vermiş. Bildiğiniz gibi, bu reaktör, *Tōhoku* deprem ve tsunamisinden sonra, hidrojen patlaması sonucu büyük hasar gördü.

Biraz daha kurcalarsak görüyoruz ki, bu tesisteki altı reaktör de (tasarımları General Electric'e ait), TEPCO kısa adıyla anılan Tokyo Elektrik Enerjisi Şirketi'nin **veri sahtekârlığı** skandalı dolayısıyla, güvenlik açısından gözden geçirilmeleri için, 2002-2005 yılları arasında, bir süre durdurulan reaktörler arasındaymış.

Japonya'nın dokuz, bölgesel elektrik şirketinden biri olan TEPCO, savaş sonrasında alınan, elektrik üretimindeki devlet işletmeciliğine son verilmesi kararı üzerine, 1951'de kurulmuş olan bir şirket... 2002'nin 29 Ağustos'unda, Japon Hükûmeti'nce, 'nükleer tesislerin rutin denetimleri sırasında sahte rapor vermekle ve tesislerde meydana gelen güvelikle ilgili olayları gizlemekle' suçlanmış. Sonuçta, şirketçe işletilen kaynar-sulu 17 reaktör (aralarında Fukuşima Daiçi'nin 6 reaktörü de var) teknik muayeneler için kapatılmış. Şirketin üst düzeydeki yöneticileri görevlerinden alınmış. Şirket 1977-2002 yılları arasında, kamu otoritelerine sahte teknik veriler sunmak dâhil, 200 dolayında 'kaçamak' yaptığını kabûl etmiş; yeni başkan, kamuoyuna yaptığı bir açıklamayla, hilekârlığı önleyecek tedbirlerin alınacağına ve kamu güveninin yeniden kazanılacağına söz vermiş.

Ne var ki, 2007'de yapılan bir araştırmada, daha önce rapor edilmemiş çok sayıda olayın bulunduğu tespit edilmiş. Bunların arasında 2002 yılındaki soruşturmada ortaya çıkmayan bazı kritik olayların da bulunduğu ve sahte rapor düzenlemenin sistematik hâle geldiği görülmüş. Yine öğreniyoruz ki bu durum, diğer Japon elektrik şirketlerindeki skandallarla birleşince, Japonya'da nükleer enerji sanayii ve izlenen ulusal politika tartışılır hâle gelmiş... Ama TEPCO bu olaydan sonra da sorumluluklarıyla ilgili herhangi bir çaba göstermemiş... Hemen ekleyelim, Milliyet'in 21 Mart günlü haberi de, "*TEPCO'nun, depremden 10 gün önce ülkenin nükleer enerji düzenleme kurumuna sahte onarım raporu sunduğunu itiraf ettiğine*" dâirdir.

Gelelim meselenin özüne. Lâfı dolandırmadan söyleyeyim. Japonya'daki nükleer felâketin ardında, işletmeden sorumlu şirketin kâr hırsının ve bu hırsın körüklediği sorumsuzluğun, sahtekârlığın da büyük payı vardır. Nükleer enerjiyle ilgili düzenlemeler ve denetimden sorumlu kamu otoritelerinin de elbette bu felâketteki payları büyüktür. Ama galiba, genel olarak enerji üretim ve dağıtımını bir

yana, özellikle nükleer enerji üretiminin özel sektöre bırakılmayacak kadar cidd bir mesele olduğunu kabl etmek durumundayız. Oysa, Türkiye zeline indiğimizde görüyoruz ki, bu iř, nükleer enerji santraliyle mutfak tüpü arasında risk açısından fark gözetmeyen bir başbakanın yönetimindeki devlet kadrolarına da bırakılmayacak kadar cidd bir iştir.

CBT. 25 Mart 2011